

Rikosprosessin sujuvoittamista arvioineen työryhmän muistio

Johdanto

Oikeusministeriö pyytää lausuntoanne rikosprosessin sujuvoittamista arvioineen työryhmän muistiosta (Rikosprosessin sujuvoittaminen; Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2023:16).

Tausta

Oikeusministeriö asetti 30. päivänä syyskuuta 2022 työryhmän arvioimaan keinoja rikosprosessin sujuvoittamiseksi. Työryhmän tehtävänä oli arvioida toimia, joilla voitaisiin sujuvoittaa rikosasioiden käsittelyä ottaen huomioon esitutkintavaihe, syyteharkinta ja tuomioistuinkäsittely sekä niiden nivelkohdat. Työryhmän tuli tarkastella myös niitä esitutkinnan ja rikosprosessin vaiheita ja toimia, joita olisi mahdollista karsia tai tehostaa käsittelyn nopeuttamiseksi asianosaisten oikeusturvan kuitenkin vaarantumatta. Keinoja tehostaa rikosprosessiketjun viranomaisten välistä yhteistyötä ja sen tapoja tuli arvioida erityisesti esitutkintayhteistyön osalta. Valmistelussa tuli selvittää myös vaihtoehtoisia tapoja tavoitteiden saavuttamiseksi. Ehdotukset tuli laatia muistion muotoon.

Tavoitteet

Työryhmän tuli arvioinnin perusteella esittää kehittämissuhteita rikosasioiden käsittelyyn rikosprosessin sujuvoittamiseksi ja kokonaiskäsittelyaikojen lyhentämiseksi, jotta voitaisiin korjata erityisesti lain käytännön soveltamistilanteissa ilmenneitä puutteita ja haasteita.

Vastausohjeet vastaanottajille

Oikeusministeriö pyytää lausuntoanne rikosprosessin sujuvoittamista tarkastelleen työryhmän muistiosta. Korkeimmalle oikeudelle varataan tilaisuus antaa lausunto.

Lausunnot pyydetään antamaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuun lausuntopyyntöön. Lausuntoa ei tarvitse lähettää erikseen sähköpostitse tai postitse.

Lausuntopalautteen käsittelyn helpottamiseksi oikeusministeriö pyytää, että lausunto jaotellaan mahdollisuuksien mukaan lausuntopyynnössä ilmoitettujen väliotsikoiden mukaisesti, jotka vastaavat työryhmän muistion otsikointia ja tehtyjä ehdotuksia. Lisäksi pyydetään, että lausunnossa ei tarpeettomasti toisteta muistion sisältöä; jos toisto on esimerkiksi lausunnon sisäisen käsittelyn (kuten hyväksymisprosessin) vuoksi tarpeen,

pyydämme, että muistion sisällön kuvailu ja lausunnonantajan varsinaiset kannanotot erotetaan selvästi toisistaan (esimerkiksi "Muistion mukaan... Lausunnonantaja katsoo, että...).

Lausunnon antaakseen vastaajan tulee rekisteröityä ja kirjautua lausuntopalvelu.fi:hin. Tarkemmat ohjeet palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelu.fi:n sivuilta Ohjeet > Käyttöohjeet. Palvelun käyttöönoton tukea voi pyytää osoitteesta lausunto.om@gov.fi.

Kaikki lausunnot ovat julkisia ja ne julkaistaan lausuntopalvelu.fi:ssä.

Aikataulu

Lausunto pyydetään toimittamaan viimeistään **31.8.2023**.

Valmistelijat

Neuvotteleva virkamies Miia Ljungqvist, puh. 029515 0112, etunimi.sukunimi@gov.fi,
Erityisasiantuntija Maiju Kolehmainen, puh. 029515 0099, etunimi.sukunimi@gov.fi.

Lisätietoja lausuntopalvelu.fi:n käytöstä voi pyytää palvelun ylläpidosta osoitteesta lausuntopalvelu.om@gov.fi.

Linkit

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164924>

Liitteet:

[OM_2023_16_Rikosprosessin sujuvoittaminen, työryhmän muistio.pdf](#)

Jakelu:

Ahvenanmaan käräjäoikeus
Digi- ja väestötietovirasto
Eduskunnan oikeusasiamies
Etelä-Karjalan käräjäoikeus
Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus
Etelä-Savon käräjäoikeus
Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri
Helsingin hovioikeus
Helsingin käräjäoikeus
Helsingin yliopisto / professori Dan Helenius
Helsingin yliopisto / professori Sakari Melander
Itä-Suomen hovioikeus
Itä-Suomen yliopisto / professori Matti Tolvanen
Itä-Uudenmaan käräjäoikeus

Julkiset Oikeusavustajat ry
Kainuun kärjäoikeus
Kanta-Hämeen kärjäoikeus
Keski-Suomen kärjäoikeus
Korkein oikeus (varataan tilaisuus antaa lausunto)
Kymenlaakson kärjäoikeus
Lapin kärjäoikeus
Lapin yliopisto / professori Mikko Vuorenpää
Liikenne- ja viestintäministeriö
Lounais-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri
Luvan saaneet oikeudenkäyntiavustajat ry
Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus
Oikeusrekisterikeskus
Oulun kärjäoikeus
Pirkanmaan kärjäoikeus
Pohjanmaan kärjäoikeus
Pohjois-Karjalan kärjäoikeus
Pohjois-Savon kärjäoikeus
Poliisihallitus
Puolustusvoimien pääesikunta
Päijät-Hämeen kärjäoikeus
Rajavartiolaitos
Rikosseuraamuslaitos
Rikosuhripäivystys
Rovaniemen hovioikeus
Satakunnan kärjäoikeus
Sisäministeriö
Suomen Asianajajaliitto
Suomen Lakimiesliitto ry
Suomen Poliisijärjestöjen liitto ry
Suomen Syyttäjähdistys ry
Suomen tuomariliitto ry
Syyttäjälaitos
Tietosuojavaltuutetun toimisto
Tulli
Tuomioistuinvirasto
Turun hovioikeus
Vaasan hovioikeus
Valtioneuvoston oikeuskansleri
Valtiovarainministeriö
Varsinais-Suomen kärjäoikeus

1. Esitutkintaprosessia koskevat kehittämissuositukset

Viranomaisarkinta rikosilmoituksen kirjaamisessa

Esitutinnan aloittamista edeltävät toimenpiteet

Esitutkintatoimenpiteiden suhteuttaminen

Esitutinnan muotomääräykset

Esitutinnan toimittamatta jättäminen ja lopettaminen

Esitutinnan keskeyttäminen

Esitutinnan rajoittaminen

Perusteluvollisuus, valtakunnalliset fraasimallit esitutkintaviranomaisten ratkaisussa

Oikeuksien ja velvollisuuksien ilmoittaminen kuultavalle

Menettämisseuraamusten täytäntöönpanotehtävien jaon arviointi

2. Kevennettyjä rikosasioiden menettelyjä koskevat kehittämissuositukset

Sakkomenettelyn kokonaisuudistus ja muut sitä koskevat ehdotukset

Suppea esitutkinta

Epäillyn paikallapysymisvelvollisuus haasteen tiedoksiantoa varten, syyttäjähasteet ja pikaoikeudenkäynnit

Rikosasioiden nopeutettu käsittely (Ruotsin malli)

3. Rikosasioiden sovittelua koskevat kehittämissuositukset

Sovittelumahdollisuuden tunnistaminen, esitutkinnan toimittaminen ja asianosaisten suositukset

Rikosasioiden sovittelu tuomioistuimessa

4. Syyteneuvottelua koskevat kehittämissuositukset

Käyttö, soveltamisala ja ajoitus

Seuraamusharkinta ja rikosasiaan liittyvät vaatimukset sekä asianomistajan rooli ja suositus menettelyyn

5. Hallinnollisia seuraamuksia koskevat kehittämissuositukset

Rangaistusluonteisten hallinnollisten seuraamusten tehokas hyödyntäminen ja uudet mahdollisuudet

6. Rikosprosessia tuomioistuimissa koskevat kehittämissuositukset

Automatisoitu muistutusjärjestelmä pääkäsittelyjen peruuntumisen ehkäisemiseksi

Oikeudenkäynnin tiedoksiannossäätely - puhelintiedoksiannon käyttöalan laajentaminen haasteen tiedoksiannossa, sähköinen tiedoksiannomenettely

Lykkäyssäätely ja noudon kiinnioloaika

Poissaolokäsittelyjen soveltamisala

Kirjallisen menettelyn käyttöala, soveltaminen ja yhdenmukaisuus

Perusteluvollisuus ja valtakunnalliset fraasimallit tuomioistuinten ratkaisuisissa

7. Rikosasioiden valmistelua koskevat kehittämissuhteet

Preklusio ja siihen rinnastuvat keinot

Todistelun ilmoittaminen sanktion ohella

Rikosasian vastaajan käsitys syytteen teonkuvauksesta ja todistelusta

Oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuus

Pääkäsittelyn ulkopuolella ennakollisesti tapahtuva todistajan tai asianosaisen kuuleminen

8. Käräjäoikeuksien kokoonpanoja koskevat kehittämissuhteet

Yhden tuomarin kokoonpanon päätösvallan laajentaminen

Lautamiesjärjestelmän tarpeellisuus

9. Kehittämissuhteet korkeimman oikeuden ennakkoratkaisuja koskevista menettelyistä

Ennakkopäätöskysymysmenettely

Ns. hyppyvalituslupamenettely

10. Digitalisaatiota ja sähköisiä menetelmiä koskevat kehittämissuhteet

Syyttäjälle ja esitutkintaviranomaiselle yhteinen sähköinen työskentelyalusta

Sähköinen asiointi esitutkinnassa: sähköinen vahvistus rikosilmoituksesta asianomistajalle, esitutkintapäätös asianosaisille myös sähköisesti ja asianosaisen kuuleminen esitutkinnassa sähköisestä

Kuulustelun tallentaminen ja äänitallenteiden käytön lisääminen

Rikosprosessiketjun viranomaisten järjestelmien tarkastelu ja kehittäminen

11. Ehdotusten vaikutukset

Lausunnonantajien mahdolliset huomiot ehdotusten taloudellisista tai muista huomioon otettavista vaikutuksista organisaation toimintaan

12. Muut huomiot

Muita huomioita työryhmän ehdotuksista

Hinkkanen Ville
Oikeusministeriö

Ljungqvist Miia
Oikeusministeriö